

ภาษาภาพพจน์ใน “คนขี่เสือ” : นวนิยายสะท้อนสงครามต่างวรรณะยุคใหม่ของอินเดีย

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร*

เป็นที่ประจักษ์แจ้งกันถึงภาษาที่ใช้ในการเขียนประเภทบันเทิงคดี (Fiction) ซึ่งหมายถึงนวนิยายและเรื่องสั้นเป็นอาทิ ว่ามีความแตกต่างจากภาษาที่ใช้เขียนงานเขียนประเภทสารคดี (Non-Fiction) หรืองานเขียนเชิงวิชาการ (Academic works) อื่นๆ เพราะวัตถุประสงค์หลักของการเขียนนวนิยายและเรื่องสั้น มุ่งที่การสร้างภาพพจน์ที่ดึงดูดใจผู้อ่าน ภาษาที่ใช้จึงเน้นการสร้างสรรคความรู้สึกและอารมณ์มากกว่าเน้นลักษณะอื่น

การสร้างสรรคความรู้สึกและอารมณ์แก่ผู้อ่านวิธีหนึ่ง ที่ผู้เขียนมักใช้กันคือ การเลือกสรรถ้อยคำที่สามารถสร้างภาพและจินตนาการให้เกิดขึ้นในใจแก่ผู้อ่านได้โดยง่าย แทนการบรรยายหรือพรรณนาตามปกติ จนอาจจัดเป็นเครื่องมือสำคัญของนักเขียนนวนิยายและเรื่องสั้นทุกคน

จิตร ภูมิศักดิ์ : ผู้แปล

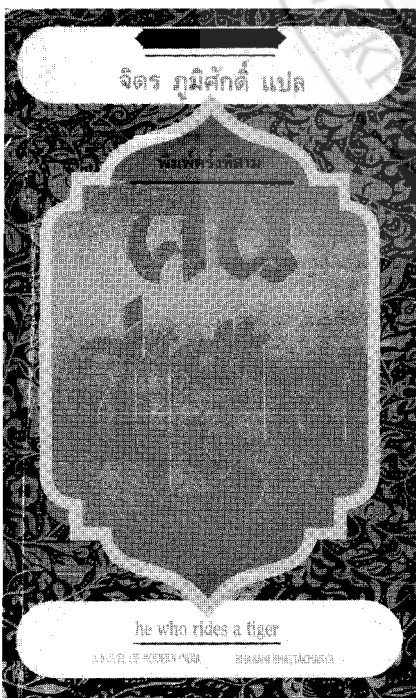
กวานี ภัฏฐาจารย์ : ผู้เขียน

ทุกชาติภาษาและทุกยุคสมัย เพราะเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการและเกิดอารมณ์คล้อยตาม ไม่ว่าจะเป็นการบรรยายฉากบรรยายกาศ แนะนำบุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร หรือในบทสนทนา การเสนอหรือเลือกใช้ถ้อยคำวิธีนี้ เรียกว่าการใช้ภาษาภาพพจน์หรือการเสนอภาพพจน์

ภาพพจน์ : ความหมายและลักษณะการนำเสนอ

คำว่า ภาพพจน์ แปลว่า คำพูดหรือถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพแก่ผู้อ่านหรือผู้ฟัง เริ่มใช้ครั้งแรกในหลักสูตรการเรียนการสอนของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อประมาณ พ.ศ. 2478 โดยเทียบใช้กับคำภาษาอังกฤษว่า Figure of speech ซึ่งแปลได้ว่า ภาพแห่งพจน์หรือภาพแห่งคำพูดนั่นเอง

ภาพพจน์เป็นรูปแบบการแสดงออกทางภาษา ด้วยการเปรียบเทียบหรือแสดงให้เห็นถึงสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีความหมายหรือความเข้าใจเป็นที่คุ้นเคยของผู้อ่านหรือผู้ฟัง ในขณะที่การใช้หรือการเสนอภาพพจน์จัดเป็นส่วนหนึ่งของภาษา จึงพบว่ามีการใช้ภาพพจน์ทั้งในวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ทั้งร้อยแก้วและ

*รองศาสตราจารย์ ประจำโปรแกรมวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา

ร้อยกรอง เช่นเดียวกับการใช้ภาษาภาพพจน์ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็คำอวยพรในบัตรที่ส่งให้แกกันและกัน เนื่องในโอกาสหรือวาระต่างๆ คำขวัญในการโฆษณา การพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ คำบรรยายภาพการ์ตูน แม้แต่คติพจน์ของครอบครัวและสถาบันต่าง ๆ ก็นิยมใช้ถ้อยคำที่แสดงภาพพจน์ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์โดยทั่วไปเพื่อแสดงอารมณ์ขัน เพื่อช่วยความจำหรือเพื่อให้เป็นจุดสะดุดตากล่าวได้ว่าภาษาเฉพาะกลุ่มขององค์กรต่าง ๆ เช่น กีฬา เพลง ธุรกิจ การเมือง หรือองค์การเฉพาะกลุ่มอื่น ๆ ล้วนใช้ภาษาภาพพจน์เป็นจำนวนมากด้วยกันทั้งสิ้น (Merriam-webster's Encyclopedia Literature.1995 : 145)

สำนวนภาษาที่เรียกว่า **ภาพพจน์** นั้น จึงเป็นรูปแบบทางภาษาที่มีลักษณะผิดไปจากการเรียงลำดับคำหรือความหมายของคำตามปกติ เพื่อให้เกิดภาพหรือให้มีความหมายพิเศษด้วยการเรียบเรียงถ้อยคำด้วยวิธีการต่างๆ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2539 : 109) การใช้ถ้อยคำภาษาหรือโวหารเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ สองสิ่ง สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบว่า **อุปมา** และสิ่งที่ถูกนำมาเปรียบ เรียกว่า **อุปไมย**

การเสนอภาพพจน์จึงมิใช่การใช้ถ้อยคำภาษาตามปกติธรรมดา มิได้อยู่ในเกณฑ์ของหลักภาษาอย่างเคร่งครัด แต่เป็นการใช้ภาษาอย่างอิสระเพื่อสนองวัตถุประสงค์ ให้ผู้อ่านและผู้ฟังมองเห็นภาพและเกิดอารมณ์ตามที่ผู้เขียนหรือผู้พูดต้องการ ในสิ่งที่มองเห็นได้ยากเป็นนามธรรม ให้สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ง่ายขึ้น ทำสิ่งที่มีลักษณะเข้าใจยากให้เข้าใจได้ง่าย โดยนำสิ่งที่ใกล้ตัว เหมาะสม และเป็นที่ยุ้จักกันดี มาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ผู้เขียนหรือผู้พูดกำลังกล่าวถึงในขณะนั้น เช่น เปรียบผมขาวเหมือนสีดอกเลา เปรียบหน้าซีดเหมือนไก่ต้ม เปรียบงานที่ทำยากลำบากเหมือนเข็นครกขึ้นเขา เป็นต้น

ตัวอย่างภาษาภาพพจน์ในนวนิยายและเรื่องสั้นไทย

ก่อนกล่าวถึงการใช้ภาษาภาพพจน์ในนวนิยาย เรื่อง **“คนซีเสื่อ”** ลองพิจารณาการใช้ภาษาภาพพจน์ของนวนิยายและเรื่องสั้นไทยบางเรื่อง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง	ภาษาภาพพจน์	เรื่อง	ผู้เขียน	ความหมาย
1	น้ำทะเลเป็นสีเขียวมรกตอย่างที่ว่าไว้ เมื่อเรือเราเทียบสะพานที่เกาะ ลูกเด็กเล็กแดงของชาวบ้านแถบนั้น วิ่งมาช่วยขนของด้วยน้ำใจไมตรีที่เรารู้ว่าน่าไปรยเพื่อเป็นทางให้มาที่นี่ได้ความสะดวก	ภูเขา, ทะเล, พระจันทร์, ของแสง	สุวรรณี สุคนธา	ผู้เขียนเปรียบเทียบสีน้ำทะเลเหมือนกับมรกตเปรียบน้ำใจไมตรีเอามาหว่านไปรยได้เหมือนกับสิ่งของที่จับต้องได้ ทั้ง ๆ ที่น้ำใจไมตรีก็ไม่สามารถมองเห็นรูปร่างหน้าตาได้ แต่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกที่ผู้เขียนบรรยายถึง “เรา” ว่ามีน้ำใจต่อเด็ก ๆ

ตัวอย่าง	ภาษาภาพพจน์	เรื่อง	ผู้เขียน	ความหมาย
2	งานก็พาระหว่าง คณะปีนั้นสนุกสนาน ที่สุด และสแตนเชียร์ ของทุกคณะสวยงาม ด้วยเสื้อสีประจำคณะ ของตนสะพรั่งพร้อม สีต่างๆ เหล่านั้นแหละ ผสมกันเข้าแล้วเป็น สีชมพูไม่ใช่โดยทาง เคมี แต่โดยทางสปีริต	โยนน้ำเกีรติยศ	อาจินต์ ปัญจพรรค	ผู้เขียนวาดภาพ ให้ผู้อ่านมองเห็นความ สามัคคีของนิสิตแต่ละ คณะที่มีสีเสื้อประจำ คณะต่างสีกัน แต่ สามารถนำสีต่าง ๆ กัน เหล่านั้นรวมผสมเป็นสี เดียวกันเป็นสีประจำ สถาบัน คือ สีชมพูด้วย น้ำใจหรือสปีริตของ นิสิตทุกคณะ มีใช้ด้วย กรรมวิธีทางเคมี
3	อ้อมใจกำลังยิ้ม เชิญชวนขายสบู่อยู่ใน จอโทรทัศน์ แต่ ข้าพเจ้าอยากได้สบู่ อีกก้อนสำหรับฟอก ความเศร้าและขมขื่น ที่มันประดังกันเข้ามา ส่งเสียงร้องตะโกนอยู่ ในห้องของอารมณ์	อ้อมใจ	นพพร บุญยฤทธิ์	ตามปกติสบู่ใช้ สำหรับฟอกความ สกปรกที่ติดตาม ร่างกายหรือสิ่งที่เห็น เป็นรูปธรรม แต่นาม ธรรมอย่างความเศร้า และความขมขื่นที่รุม เร้าอยู่ในอารมณ์ไม่ อาจใช้สบู่หรือผงซัก ฟอกชนิดใด ยี่ห้อใด ไปชะล้างได้ แต่ผู้เขียน เสนอภาพพจน์แก่ผู้ อ่านด้วยการพูดถึงสบู่ เพื่อนำมาฟอกความ เศร้าและความขมขื่น ทั้งๆ ที่ในความเป็น จริงไม่อาจเป็นไปได้
4	ผิวของเด็กน้อยที่ น่าสงสารขาวซีดราว กับรูปปั้นหินอ่อน ที่ คงมีแผลคล้ายถูก เขือนด้วยมีดที่อ้อ ๆ แม้ แผลจะไม่ลึกมากแต่ก็ ยับเยินสันดี และก็คง ตัดเส้นเลือดที่คงถึง ขาดท้องของเด็กบวม เป่งจนหนังท้องตึง เหมือนลูกโป่งที่อัดลม ไว้เต็มที เมื่อหมอบเอา มือกดลงไปเพียงเบา ๆ ก็มีน้ำปนมูกไหลออก ทางปากและรูจมูก	กฎที่ไม่ต้องหมาย	มนัส สัตยารักษ์	ผู้เขียนต้องการ ให้ผู้อ่านมองเห็น ภาพผิวของศพเด็ก น้อยว่าขาวซีดอย่างไร จึงเปรียบเทียบกับรูป ปั้นหินอ่อนเปรียบเทียบกับ แผลที่คอกกับการเขือน ด้วยมีดที่อ้อ ๆ ที่ทำให้ แผลยับเยิน ถึงแม้ แผลจะไม่ลึกมาก และ ให้เห็นภาพท้องเด็กที่ บวมเป่งมากด้วยคำว่า “บวมเป่ง” เป่งอย่างไร โดยเปรียบเทียบกับ ลูกโป่งที่ถูกอัดลมไว้

ตัวอย่าง	ภาษาภาพพจน์	เรื่อง	ผู้เขียน	ความหมาย
5	“พูดก็พูดเถอะวะ อย่าว่าแต่กูเลย ถึง พระอินทร์พระพรหม ถ้าหากจะมาเป็นกู่ที่ ห่างนอนคั่นนั้นก็อด ไม่ได้...”	ชายสามโบสถ์	ไม่เมืองเดิม	ผู้เขียนชี้ให้เห็น ว่าอย่าว่าแต่ปลุกชน คนธรรมดาเลยที่จะ ต้องทนไม่ได้กับ สภาวะการณ์เช่นนั้น ต่อให้เป็นพระอินทร์ พระพรหมที่ถือว่า เป็นเทวดาชั้นพิเศษ เพียงใด ก็จะไม่ สามารถทนได้เช่นกัน เป็นการย้ำถึงภาวะ การณ์ที่ไม่อาจทนได้ ของปลุกชนทุกคนโดย เฉพาะตัวละครตัวนั้น

ภาษาภาพพจน์ในนวนิยายเรื่อง “คนขี่เสือ”

นวนิยายเรื่อง **คนขี่เสือ** (He Who Rides A Tiger) เป็นงานเขียนที่มีชื่อเสียงเรื่องหนึ่งในหลาย ๆ เรื่องของ ภวานี ภัฏฐาจารย์ (Bhabani Bhattacharya) นักเขียนชาวอินเดียแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่เขียนนวนิยายเป็นภาษาอังกฤษ

ภวานี ภัฏฐาจารย์ เกิดที่เมืองรากลปุร แคว้นพิหาร เมื่อ ค.ศ. 1906 หลังจากสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยปัตนะ ได้ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยลอนดอน จนสำเร็จชั้นปริญญาเอก เคยเป็นทูตข่าวสารที่สถานทูตอินเดียในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เป็นผู้ช่วยบรรณาธิการนิตยสารที่กรุงบอมเบย์ ที่ปรึกษากระทรวงศึกษาธิการที่กรุงเดลี เคยได้รับรางวัลด้านอักษรศาสตร์ของอินเดียจากนวนิยายเรื่อง **เงาจากลาดัค** (Shadow from Ladakh) และเคยเป็นอาจารย์สอนที่มหาวิทยาลัยฮาวายและมหาวิทยาลัยวอชิงตัน

ภวานี ภัฏฐาจารย์ มีผลงานทั้งนวนิยายและเรื่องสั้น แต่มีผู้อ่านงานของเขาในต่างประเทศมากกว่าในประเทศ บางเรื่องได้รับการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ ในทวีปยุโรปถึง 23 ภาษา และภาษาอื่น ๆ อีกมากกว่า 10 ภาษารวมทั้งภาษาไทยด้วย เรื่องราวที่เขาเขียนจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์จริงในอินเดียในขณะนั้น โดยเฉพาะเรื่องราวการต่อสู้เพื่ออิสรภาพ ความเดือดร้อนทุกข์ยากของประชาชนอันเกิดจากความอดอยาก และการเอาวัดเอาเปรียบในสังคม รวมทั้งเสนอปัญหาที่อินเดียต้องเผชิญหลังจากกู้อิสรภาพได้สำเร็จ

นวนิยายทุกเรื่องเขาเขียนขึ้นอย่างสมจริง ลึกซึ้ง ด้วยความเห็นอกเห็นใจผู้ที่ได้รับความทุกข์ทรมาน เนื่องจากความอดอยากหิวโหย โดยเฉพาะนวนิยายเรื่องแรกของเขาที่ตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1947 เรื่อง **ร้อยหิว** (So Many Hungers) และได้รับการยกย่องว่าเป็นนวนิยายที่มีชื่อเสียงที่สุด (กิตติมา อมรทัต. 2521 : 103)

ส่วนนวนิยายเรื่อง **คนขี่เสือ** นี้สะท้อนความอดอยากหิวโหย และการต่อสู้ของผู้ยากไร้ในประเทศอินเดีย โดยมีโครงเรื่องใหญ่มุ่งแสดงให้เห็นการต่อสู้ระหว่างชนชั้นต่ำกับชนชั้นสูงในสังคม ผู้เขียนวางโครงเรื่องให้ตัวละครสำคัญคือ **กาโล** ช่างตีเหล็ก ใ่วิถีต่อสู้กับชนชั้นสูงผู้เอาวัดเอาเปรียบและกดขี่ข่มเหง เหยียดหยามชนชั้นต่ำ ด้วยการใช้วิถีการก้าวข้ามวรรณะของ

ตนเองจากชนชั้นกษัตริย์หรือกรรมกรขึ้นเป็นวรรณะพราหมณ์ และใช้มายากลต่างๆ สร้างศรัทธาจากประชาชนทุกชนชั้นวรรณะ จนมีเทวาลัยเป็นเครื่องมือในการต่อสู้และแก้แค้นชนชั้นสูง

การต่อสู้ของกาโลด้วยวิธีดังกล่าวเป็นการเหยียดหยามสถาบันอันศักดิ์สิทธิ์ของชนชั้นสูง และเป็นการหลอกลวงผู้คนที่ปวง มิใช่เฉพาะชนชั้นสูงเท่านั้น แต่ยังหลอกลวงชนชั้นเดียวกันกับเขา และที่สำคัญเป็นการหลอกลวงตัวเองโดยตรง เขาเคยคิดจะเลิกการต่อสู้ด้วยวิธีหลอกลวงนี้แต่ยังไม่เลิกไม่ได้ เหมือนเขาได้ขึ้นขี่หลังเสือ และหาทางลงได้ยาก แต่ในที่สุดเมื่อสถานการณ์เข้มนิ่งเกลียวขึ้น เพราะลูกสาวของเขาจะแต่งงานกับคนวรรณะพราหมณ์ผู้ร่ำรวยทั้งทรัพย์สินและภรรยาเพื่อสนองคุณเขา กาโลก็ตัดสินใจก้าวลงจากหลังเสือด้วยการเปิดเผยความจริงทั้งหมดแก่สาธารณชน (เถลิง พันธุ์เถลิงอมร. 2541 : 446)

นวนิยายเรื่อง **คนขี่เสือ** ที่นำมาเป็นข้อมูลวิเคราะห์การใช้ภาษาภาพพจน์นี้ เป็นฉบับแปลของ จิตร ภูมิศักดิ์ ซึ่งสำนักพิมพ์ดอกหญ้า จัดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งที่สาม ในพ.ศ.2533 การเสนอภาพพจน์หรือการใช้ภาษาภาพพจน์ในนวนิยายเรื่องนี้ก็เช่นเดียวกับนวนิยายและเรื่องสั้นอื่นๆ ที่มีการเสนอภาพพจน์หลายประเภท ดังรายละเอียดที่จะนำเสนอตามลำดับ

1. **ภาพพจน์แบบอุปมา (Simile)** คือการเปรียบเทียบด้วยการใช้คำที่มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบชัดเจน เช่น ดัง ดังหนึ่ง ดุจ ป่าน ประหนึ่ง ป่านประหนึ่ง ราว รวกับ ยิ่งกับว่า เสมือน เหมือน เป็นต้น ที่นิยมใช้มาก คือ เหมือน เหมือนกับ เสมือน ฯลฯ

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	กาโลกลับถึงบ้านในเช้าวันรุ่งขึ้น พบภรรยาที่นั่งคอยเขาอยู่	ประตูบ้านเปิดโล่ง เรอนั่งชดอยู่บนพื้นบ้านซึ่งเป็นดิน, ตาบวม โบนหน้ามีรอยสีดำจับเป็นคราบ เธอดูเศร้าสร้อย ราวกับ เป็นตัวความเศร้าเองโดยแท้...(หน้า332)	การเปรียบเทียบตอนนี้ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพของความเศร้าอย่างสุดซึ้งที่เกาะกุมตัวภรรยาของกาโล เพราะเหมือนเป็นตัวความเศร้าเสียเอง ซึ่งต้องเศร้ากว่าอะไรทั้งหมด
2	กาโลเปิดเผยความจริงทั้งหมด ขณะจะทำพิธีจุดไฟศักดิ์สิทธิ์ที่เทวาลัยทำให้ผู้คนทุกชั้นวรรณะตกตะลึง โดยเฉพาะพวกชนชั้นต่ำพากันประหลาดใจและพึมพำกันดังกะหิมอย่างสาสมใจ	“ไอ้พวกชนชั้นสูงจุมกเข็ดจืดฟ้า มันเหยียบย่ำขี้เรา ราวกับ ว่าพวกเราเป็นไส้เดือนหรือยิ่งกว่าไส้เดือน เพราะไส้เดือนมันไม่ทำให้พวกชนชั้นสูงแปดเปื้อนราศี เหมือน อย่างที่เราบางคนทำให้เขาแปดเปื้อนเพราะดันไปสะเออะหน้าทำให้เขาเห็นหรือไปแตะต้องเขาเข้า” (หน้า 421)	น่าสังเกตว่าในประโยคแรกคือ “ไอ้พวกชนชั้นสูงจุมกเข็ดจืดฟ้า” มีลักษณะเป็นการเสนอภาพพจน์แบบอุปมา (Hyperbole) หรือเปรียบเทียบเกินจริง แต่ข้อความต่อ ๆ มาเป็นภาพพจน์แบบอุปมา

2. **ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ (Metaphor)** คือการเปรียบเทียบของสองสิ่งทีคล้ายคลึงกับภาพพจน์แบบอุปมา แต่ไม่มีคำเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจนเหมือนภาพพจน์แบบอุปมา ทว่า บางแห่งใช้คำว่า “เป็น คือ เท่า” เป็นคำเปรียบเทียบ เช่น เขาคือขุนแผนแห่งนครปฐม ขณะที่เธอเป็นกากก็กลับชาติมาเกิด ถ้าเป็นภาพพจน์แบบอุปมาจะเปรียบเทียบว่า เขาเป็นนักรักและนักรบเหมือนขุนแผน ขณะที่เธอร่าวกกับกากก็กลับชาติมาเกิด

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	กาโลถูกจองจำในเรือนจำ และต้องร่วมกับนักโทษอื่นๆ แยกแอกยก้ามืดสตาร์ต เพื่อค้นเป็นน้ำมันอันเป็นผลผลิตของเรือนจำ พวกนักโทษจะรองเหงื่อจากใบหน้าและออก แล้วสาดเหงื่อในคุ้งมือไปยังถังน้ำมันแล้วพิมพ์	“กินไอนี้ซะมึง.... น้ำมันจากกระดูกของพวกกูกินซะ.....เอาไอนี้ไปทอดปลาของมึง.....อิอิเอาไอนี้ใส่แกงมะเขือที่มึงชอบเอ้า แล้วนี่เอาไอนี้ตัวเองของพวกมึง กินเหงื่อนี้ น้ำมันจากกระดูกของพวกกูนี้แหละ กินเข้าไป” (หน้า 66)	เป็นการเปรียบเทียบว่าเหงื่อของนักโทษคือน้ำมันมืดสตาร์ตที่ส่งไปขายให้พวกคนมีเงินกิน เพราะน้ำมันมืดสตาร์ตนั้นออกมาจากหยาดเหงื่อของนักโทษทั้งสิ้น และหยาดเหงื่อนั้นก็คือน้ำมันจากกระดูกของนักโทษ
2	ปี .10 หรือปี เทน แนะนำการทำมาหากินในเมืองหลวงแก่กาโล	“อาหารของใจก็มีการผลิตและซื้อขายกันเช่นเดียวกับอาหารของท้อง ถึงวิธีการค้าของทั้งสองอย่างนี้จะแตกต่างกัน แต่ลูกก็ต้องซื้อมันทั้งสองอย่างด้วยเงินสด ๆ ราคาแพงลิบทั้งนั้น เทวาลัยคือตลาด และพร้าหมณ์ก็คือพ่อค้า ประชาชนชาวบ้านพร้อมเสมอที่จะจ่ายเงินแพงแสนแพงเพื่อซื้ออาหารหล่อเลี้ยงร่างกายหนึ่งซึ่งอยู่ภายในตัวของเรา”(หน้า 79)	เปรียบเทียบเทวาลัยเป็นตลาด และพร้าหมณ์เป็นพ่อค้า นั่นคือปีเทนแนะนำให้กาโลหาเงินทางการเป็นพร้าหมณ์ในเทวาลัย

3. **ภาพพจน์แบบอุปมาและอุปลักษณ์** ข้อความบางตอนเป็นการเสนอภาพพจน์แบบอุปมาผสมกับภาพพจน์แบบอุปลักษณ์

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	กาโลพูดกับบี.เอ หรือปีเทน เมื่อปีเทนแนะนำการทำมาหากินโดยวิธีเป็นพร้าหมณ์	“ไอนี้เรือนร่างที่เราเห็นอยู่นี้ก็คือผงคลีดิน มันยอมกลับคืนไปเป็นดินเป็นลมต่อไป แต่ร่างกายในนั้นไม่มีวันตาย เป็นอมตะเหมือนไฟหรือแสงสว่าง” (หน้า79)	ประโยคแรกว่า “ไอนี้เรือนร่างที่เราเห็นอยู่นี้ก็คือผงคลีดิน” เป็นภาพพจน์แบบอุปลักษณ์และประโยคหลังที่ว่า “แต่ร่างกายในนั้นไม่มีวันตาย เป็นอมตะเหมือนไฟหรือแสงสว่าง” เป็นภาพพจน์แบบอุปมา เพราะมีคำเปรียบเทียบ “เหมือน” กำกับอยู่

4. ภาพพจน์แบบอุปมาและนามนัย (Metonymy) ภาพพจน์แบบนี้คือ การกล่าวถึงสิ่งหนึ่ง แต่ให้มีความหมายเป็นอย่างอื่นอีกอย่างหนึ่ง เช่น เอ่ยชื่อคน แต่หมายถึงผลงานของเขา เอ่ยถึงสถานที่ แต่หมายถึงคนที่อยู่ที่นั่น ภาพพจน์แบบนี้เป็นการผสมผสานภาพพจน์สองประเภทเข้าด้วยกัน

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	กาลอนิกถึงความผิด และการประณามของบีเทน ต่อความเชื่อมงายของผู้คนที่เขาเคยกล่าวไว้	“ความเชื่อในประเทศนี้, เปรียบได้เสมือนหนึ่งสายน้ำอันมีพลังยิ่งใหญ่, กระแสน้ำที่เอ่อท้นบนเขาชะงัดสองฟากฝั่งลง และแล้วก็ไหลบ่าไปที่พื้นภาคของชนบท, มันทำลายชีวิตกักร่อนพื้นดิน, แล้วก็ซึมหายไปโดยเปล่าประโยชน์ทั้งๆ ที่ในขณะที่เดียวกันนั่นเอง ไร่ข้าวโพดอันไพศาลกำลังรอคอยน้ำอย่างกระหายหิว พืชผลเหี่ยวแห้งฉิบหายอย่างหมดหวัง....” (หน้า 319)	ข้อความที่จัดเป็นภาพพจน์แบบอุปมาคือ “ความเชื่อในประเทศนี้ เปรียบได้เสมือนหนึ่งสายน้ำอันมีพลังยิ่งใหญ่....” และที่เป็นภาพพจน์แบบนามนัยก็คือ ข้อความต่อจากนั้นทั้งหมดที่กล่าวถึงกระแสน้ำ พื้นภาคชนบท, ชีวิต, พื้นดิน, ไร่ข้าวโพด, พืชผล เพราะขณะที่กล่าวถึงบรรดาธรรมชาติและพืชผลต่างๆ แต่มีความนัยหมายถึงความเชื่อที่ลงมงายของประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งมีจำนวนมหาศาล โดยทำลายความเจริญงอกงามของประเทศชาติลงไปจนย่อยยับเกินจะเยียวยาได้
2	จันทร์เลขาตัดสินใจจะแต่งงานกับโมติจันท์ ทั้งที่ไม่เคยนึกปรารถนาเช่นนั้นมาก่อน มีคำบรรยายความรู้สึกของเธอ	แต่ถึงกระนั้นเธอก็ยังไม่ยอมแพ้ เธอหลอหลอมตนเองให้แข็งแกร่งราวกับเหล็กกล้าในการตัดสินใจ เธอไม่สามารถจะร้องขอเชือกเส้นอื่นที่ดีกว่าสำหรับแขวนคอตนเองได้ แขวนคอตนเอง? ทำไม? ทำไม? (หน้า 402)	ภาพพจน์แบบอุปมาได้แก่ข้อความที่ว่า “เธอหลอหลอมตนเองให้แข็งแกร่งราวกับเหล็กกล้า ในการตัดสินใจ” และภาพพจน์แบบนามนัยคือ “เชือกเส้นอื่น” และ “แขวนคอตนเอง” เพราะ “เชือก” ในที่นี้หมายถึง การแต่งงานกับโมติจันท์ที่เธอมุ่งใช้เป็นเครื่องมือสำหรับฆ่าตัวตายด้วยการแขวนคอ หมายความว่า การแต่งงานกับโมติจันท์ เป็นการฆ่าตัวตายของเธอโดยแท้ ซึ่งเธอไม่มีหนทางอื่นจะเลือกได้มากกว่านี้

5. ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์และนามนัย เป็นภาพพจน์ที่ผสมผสานกันมีตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	บ.10 หรือบีเทน พุดกับกาโล ในเรือนจำ	“เราเป็นคนชั้นต่ำเป็น ผงคลีดิน ไอ้พวกที่เป็นเจ้านายมันสาปแช่งตำท้อเรา เพราะมันกลัวเรา มันชกเรา ตรงที่เจ็บปวดรวดร้าวมากที่สุด ตรงท้องของเราเนี่ย เราต้องชกตอบ” (หน้า72)	ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์คือ ข้อความเปรียบเทียบกับว่า “เราเป็นคนชั้นต่ำเป็นผงคลีดิน...” และที่เป็นภาพพจน์แบบนามนัยก็คือ “ตรงท้องของเราเนี่ย” เพราะ “ท้อง” ในที่นี้หมายถึงความอดอยาก หิวโหยที่ประชาชนผู้ทุกข์ยากต่างได้รับจากชนชั้นสูงที่ร่ำรวย โดยเอารัตเอาเปรียบกดขี่สารพัด

6. ภาพพจน์แบบนามนัย ในนวนิยายเรื่อง “คนขี่เสือ” มีการเสนอภาพพจน์หรือใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทนามนัยมากมายหลายต่อหลายตอน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	บีเทนและจันทร์เลขา ไปดูการชุมนุมประท้วงขออาหารของผู้อดอยากที่บริเวณสวนสาธารณะ และบีเทนวิจารณ์เรื่องนี้ให้จันทร์เลขาฟัง	“ความไหวตัวได้เกิดขึ้นแล้วอย่างล้าลึกทั่วประเทศ ประชาชนได้นอนหลับไหลกันมานับร้อยๆ ปี ได้ลุกขึ้นแล้ว ได้รู้สึกถึงโชตรวนที่รัดร้อยขาทั้งสองของเขาแล้ว เมื่อเขาตื่นขึ้นอย่างเต็มที่ และกำลังแรงได้ไหลลงสู่ขาของเขา เขาก็จะหักทำลายโชตรวนนั้นด้วยพลังแรงอันมหัศจรรย์”(หน้า 313)	ภาพพจน์แบบนามนัยคือ “ความไหวตัว”ซึ่งหมายถึง “ความฉลาดเฉลียวและความตื่นตัวของประชาชน” “โชตรวนที่รัดร้อยขา” ก็คือการกดขี่ข่มเหง เอาไรต์เอาเปรียบ และความไม่เป็นธรรมต่างๆ ที่ชนชั้นสูงยึดเยียด จ้องจำชีวิตของประชาชนผู้ทุกข์ยาก ความตื่นตัวของประชาชนโดยพร้อมเพรียงกัน จะสามารถทำลายการกดขี่ข่มเหง และความไม่เป็นธรรมลงได้อย่างไม่น่าเชื่อ
2	กาโลไปเที่ยวและเมากับเพื่อนจนกลับบ้านในวันรุ่งขึ้น และรู้สึกตัวว่ามีความผิดหนักใจอยู่ แต่ก็มีความหึงหะงในความเป็นผู้ชายเต็มตัวของตัวเองที่ไม่จำเป็น ต้องหาคำอธิบายแก้ตัว มีใจความบรรยาย	“ชายเต็มตัวชนิดที่จะไม่ยอมเกาะติดชายสำหรับของผู้หญิง และคอยตามต้อยพวงกุญแจของเธอ ชายเต็มตัวพอจะทำอะไรได้ตามใจชอบ” (หน้า 332)	ความหมายของข้อความนี้คือ กาโลไม่เป็นผู้ชายที่กลัวเมีย มีอิสระจะทำอะไรก็ได้ และผู้ชายที่กลัวเมียก็คือผู้ชายที่ไม่เต็มตัวนั่นเอง ข้อความที่ว่า “เกาะติดชายสำหรับผู้หญิง” “คอยตามต้อยพวงกุญแจของเธอ”

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
			ให้ภาพพจน์ของผู้ชายที่ตกเป็นเบี้ยล่างของภรรยา ได้ชัดเจน เพราะ “ชายสำหรับ” แทนความเป็นผู้หญิงและ “พวงกุญแจ” หมายถึงการมีอำนาจบงการทุกสิ่งทุกอย่างจากการไขกุญแจ
3	กาโลตัดตัดสินใจเปิดเผยตนเองและความเป็นจริงทั้งหมด ในวันทำพิธีจุดไฟศักดิ์สิทธิ์ที่เทวาลัย มีบรรยายถึงความรู้สึกของเขาตอนหนึ่ง	เขากำลังซีหลังเสียและไม่สามารถจะลงมาได้ เขานั่งคร่อมอยู่ ทั้งๆ ที่อยากจะเลิก แต่ก็ช่วยไม่ได้ ในเมื่อเจ้าสัตว์หน้าขนเยื้องย่องบ้างวิ่งบ้างตามใจชอบ แต่แม้ในขณะที่เขาซีคร่อมมันอยู่ เขาได้ตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่า ไม่มีทางใดที่จะลงจากหลังของมัน นอกจากจะฆ่ามันเสีย (หน้า 413)	เป็นการเปรียบเทียบถึงการที่กาโลปลอมตัวและทำมาหากินด้วยความเป็นวรรณะพราหมณ์อันสูงส่ง ซึ่งเป็นการหลอกลวงทั้งคนอื่นและตนเอง แต่ก็เป็นการผลิตเฟลินที่แฝงด้วยความไม่ไว้วางใจในความปลอดภัย เพราะถ้าพลาดพลั้งเผลอไปจะต้องได้รับอันตรายจากการกระทำของตน ในที่สุดกาโลก็ตัดสินใจที่จะเลิกพฤติกรรมลวงโลก ด้วยการเปิดเผยความจริง คือฆ่าเสือดาวน์ เพราะ “เสื่อ” คือการหลอกลวงที่กาโลสร้างขึ้นมาเอง

7.ภาพพจน์แบบบุคคลิษฐาน (Personification) คือการใช้ถ้อยคำภาษาในลักษณะบรรยายถึงสิ่งทั้งหลายที่ไม่ใช่คนให้เป็นคน สิ่งที่ไม่มีตัวตนให้มีตัวตน สามารถแสดงกิริยาอาการ และมีความรู้สึกนึกคิดเสมือนเป็นคน

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	เมียของพราหมณ์ปุชารีหวาดระแวงหึงหวงสามี และอิจฉาจันทร์เลขาที่ชวนชายหาความรู้ใฝ่เสมอๆ จนนางกลัวจันทร์เลขาจะมีความรู้มากกว่า พราหมณ์ปุชารีมีคำดำประชดเสียดสีของเมียพราหมณ์ปุชารี ดังนี้	“ดูอีนั่งตัวดินนี่ ดูกองหนังสือของมันนี่ มันขนชื่อมาอ่านเล่นทุกวัน ตลอดปีก็ว่าได้ ท้องของมันน่าจะกลืนเอาความรู้เข้าไวกว่าแกแล้วนาเนา สักวันหนึ่งหรอกันนี้จะต้องเข้าแทนที่แก รู้ไว้เหอะ!” (หน้า 171)	ประโยคที่ว่า “ท้องของมันน่าจะกลืนเอาความรู้เข้าไวกว่าแกแล้วนาเนา...” เป็นภาพพจน์แบบบุคคลิษฐาน โดยทำให้ท้องสามารถแสดงพฤติกรรมกลืนความรู้ได้ ซึ่งในความเป็นจริงทำไม่ได้ เป็นเช่นเดียวกับข้อความ

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
		คำพูดอีกตอนหนึ่งที่เมียบุดกับพราหมณ์ปุชารี “นี่เยื่ออ่อนในกระดูกของแกชกจะเกิดขึ้นใหม่จนเต็มไ้กระดูกกลวงๆ ของแกเข้าแล้วละซี,หา? แกคิดระอะว่าฉันไม่ได้จับตาดูแก ที่มองอีนังนี้ให้ตาเป็นมันนะ! ฉันยังไม่ตายนะ ระวังเดอะจะหักคองนี้เสียด้วยน้ำมืออีแกนี่แหละ” (หน้า 171)	ที่ว่า “นี่เยื่ออ่อนในกระดูกของแก ชกจะเกิดขึ้นใหม่ จนเต็มไ้กระดูกกลวงๆ ของแกเข้าแล้วละซี...” ทำให้เห็นภาพของเยื่ออ่อนที่งอกงามขึ้นอย่างรวดเร็วในกระดูกกลวงๆ ของพราหมณ์ปุชารี หมายความว่าพราหมณ์เฒ่าเกิดกิเลสตัณหาขึ้นมาใหม่ หลังจากทีรงโรยไปตามสังขาร
2	จันทร์เลขาตั้งใจมั่นที่จะรับใช้พ่อของเธอ หรือที่ถูกคือรับใช้เทวาลัยให้เต็มที่ หลังจากทีบีเทนทำให้เธอตระหนกสุดขีด และเธอหมดศรัทธาในตัวเขาแล้ว มีคำบรรยายถึงความตั้งใจของเธอตอนหนึ่ง	ขณะที่เธอจ้องมองดูดซับภาพนั้นด้วยหัวใจนั้น เทวาลัยได้ลากดึงตัวเธอเข้าไปด้วยความโอบอุ้มอบอุ่นอย่างประหลาด ด้วยเทวาลัยที่ชาวโพลนจำอยู่ในแสงตะวัน ไน้มลงมาสัมผัสเธอ มันกลายเป็นตัวเธอเอง และตัวเธอเองก็ได้กลายเป็นเทวาลัยนั้นเดียว (หน้า 349)	คำว่า “เทวาลัย” ในข้อความข้างต้น เหมือนเป็นสิ่งมีชีวิตที่ดึงตัวจันทร์เลขาเข้าไปโอบอุ้มแนบชิดจนร่างของเธอและเทวาลัยผสมกลมกลืนกลายเป็นเนื้อเดียวกัน แต่เป็นเพียงความรู้สึกของเธอเท่านั้น เพราะในความเป็นจริงไม่อาจเป็นความจริงไปได้เลย
3	กาโลเปิดเผยความจริงทั้งหมดให้ผู้มาชุมนุมที่เทวาลัยในพิธีจุดไฟศักดิ์สิทธิ์ฟัง มีคำบรรยายถึงจุดสุดยอดที่กาโลเล่นกลโดยใช้ถ้วยชิวสองถ้วยที่พองตัวเพราะถูกรดน้ำ เป็นเครื่องมือดันหินพระศิวะขึ้นจากพื้นดิน	“งูตัวนี้ บัดนี้ได้ตื่นขึ้นเต็มที่แล้ว และกำลังแผ่แม่เบี้ย เขี้ยวของมันอาบชุ่มไปด้วยน้ำพิษ” (หน้า 418)	ตามความเป็นจริง เหตุการณ์ตอนนี้ไม่มีงูแม่แต่ตัวเดียวในบริเวณเทวาลัย แต่การบรรยายเช่นนี้เป็นการสร้างให้เกิดขึ้น “งู” ในที่นี้เป็นเครื่องหมายแทนความจริงอันร้ายกาจที่กาโลเปิดเผยแก่ที่ชุมนุม ความเป็นจริงที่เปรียบเสมือนงูพิษที่จะขบกัดคนวรรณะพราหมณ์ให้ต้องเจ็บปวดรวดร้าวและล้มตายในที่สุด ถึงแม้ในความเป็นจริงจะไม่ถึงกับตาย แต่พิษร้ายของงูนี้ก็ทำให้ตายทั้งเป็นได้ทีเดียว

8.ภาพพจน์แบบสมพจน์ย (Synecdoche) คือการกล่าวถึงส่วนใดส่วนหนึ่งของส่วนทั้งหมดเพียงบางส่วน แต่ให้มีความหมายครอบคลุมหมดทุกส่วน เช่น เป็นหูเป็นตา แทนคนช่วยดูแลทั้งคนขอแรงหน่อย หมายถึง ต้องการคนช่วยด้วยการใช้แรงทั้งคน

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1.	<p>บีเทนซีให้กาโลเห็นผลร้ายของการปลอมตัวเป็นพรามณ์</p> <p>อีกตอนหนึ่ง ตอนกาโลเปิดเผยความจริงและได้รับเสียงสดุดีแซ่ซ้อง จากเพื่อนร่วมวาระของเขาตั้งกระท่อม มีคำบรรยายความรู้สึกของกาโล</p>	<p>“ลุงไม่ได้หลอกแต่เฉพาะพวกที่ยังในวาระเท่านั้น แต่ลุงได้หลอกหลวง เลือดและเนื้อ ของลุงเองด้วย” (หน้า 318)</p> <p>บีเทน, แก่ได้ยืนไหม? วิศวกรรม, แก่ได้ยืนไหม? ใครเล่าจะหลอกหลวง เลือดและกระดูก ของตนเองได้ตลอดไป? (หน้า 424)</p>	<p>เหตุการณ์ทั้งสองตอนนี้สอดคล้องกันทั้งเนื้อหาสาระและถ้อยคำสำนวน กล่าวคือ กาโลยอมเลิกจากการปลอมเป็นพรามณ์ซึ่งสอดคล้องกับคำเตือนของบีเทนในตอนต้น โดยใช้ถ้อยคำเหมือนกันคือ “เลือดและเนื้อ” และ “เลือดและกระดูก” ถ้อยคำทั้งสองนี้เป็นการเสนอภาพพจน์แบบสมพจน์ย คือมีข้อความตรงตัวหรือความหมายแคบเพียงหมายถึงเลือด เนื้อ และกระดูกตามตัวอักษรเท่านั้น แต่ยังมี ความหมายกว้างครอบคลุมถึง “ชีวิต” ทั้งชีวิตทีเดียว</p>

9.ภาพพจน์แบบอติพจน์ (Hyperbole) คือการใช้ถ้อยคำโวหารที่เกินจริง ที่เป็นไปไม่ได้ เพื่อเน้นความรู้สึก มิใช่เพื่อหลอกหลวง เช่น คำพูดที่ว่า “ฉันจะรักเธอทุก ๆ ชาติ รักชั่วฟ้าดินสลาย”

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	<p>กาโลคิดจะส่งจันทร์เลขา ไปเรียนหนังสือต่อเพื่อลดความเครียดและความฟุ้งซ่านของเธอ แต่จันทร์เลขา ก็บอกพ่อ</p>	<p>“สองสามอาทิตย์มานี้หนูรู้สึกว่า แก่ขึ้นกว่าอายุจริงถึงยี่สิบปี สบายเกินไปแล้วที่หนูจะไปโรงเรียน” เธอหันศีรษะ “หนูแก่เกินกว่าที่จะเรียนแล้ว บาบ่า” (หน้า 173)</p>	<p>ข้อความที่ว่า “หนูรู้สึกว่าแก่ขึ้นกว่าอายุจริงถึงยี่สิบปี” จัดเป็นภาพพจน์แบบอติพจน์ เช่นเดียวกับบีเทนเคยพูดก่อนหน้านี้กับกาโล ที่ในเรื่องนั้นว่า “ยังหนุ่ม? ฉันแก่กว่าอายุถึงยี่สิบปีนะนา” (หน้า 76)</p>
2	<p>กาโลพูดกับจันทร์เลขาถึงความล้มเหลวเรื่องเจรจาต่อรองกับพวกที่ศรัทธาจะสรรงน้ำพระคิระให้เลื่อนไปวันอื่น ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงให้กับคนแก่ที่กำลังจะตายได้เสร็จก่อน</p>	<p>“ระยำฉิบหายทุกคน” เขาพูดกับลูกสาว “ตกรอก เสียยังจะดีกว่า ไปอยู่บนสวรรค์ ร่วมกับไอ้พวกนี้เป็นไหน ๆ” (หน้า 211)</p>	<p>คำว่า “นรก” และ “สวรรค์” ให้ภาพพจน์ที่ไม่อาจเป็นจริงได้ แต่ให้ภาพที่เกินจริง เพื่อเน้นให้เห็นปริมาณของความรังเกียจที่มีต่อคนเหล่านั้น</p>

10.ภาพพจน์แบบอวตพาภย (synesthesia) คือภาพพจน์ที่เกิดจากการใช้คำแทนผลของสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมดา โดยใช้อายตนะ ทั้งหกประเภท คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ผิดไปจากการใช้ตามหน้าที่ปกติ หรือใช้คำวิเศษณ์ที่ขยายอายตนะหนึ่งไปใช้กับอีกอายตนะหนึ่ง เช่น ปากหวานก้นเปรี้ยว คำว่า หวาน และ เปรี้ยว ใช้กับรสสัมผัสได้ด้วยลิ้น แต่นำไปใช้กับ ปาก และ ก้น ซึ่งไม่สามารถใช้ลิ้นไปสัมผัสรสได้ หรือ น้ำผึ้งขม ไฟเย็น คำวิเศษณ์เหล่านี้ล้วนแต่มุ่งให้ภาพพจน์มากกว่าตีความตามตัวอักษร

ตัวอย่าง	เหตุการณ์ในเรื่อง	ภาษาภาพพจน์	ความหมาย
1	ปี.10 หรือปีเทนเล่าประสบการณ์ที่เราเคยเห็นคนแก่อดโซ ยืนอยู่หน้าร้านอาหาร แล้วถูกตำรวจจับไปไล่ และตีด้วยกระบอง	“...แกกำลังกินขนมปังทอดและแกงกะหรี่ด้วยสายตาจนเต็มตา และสุดเอากลิ่นของมันเข้าไว้จนเต็มปอดด้วยรูจมูกของแกระบองของตำรวจคนหนึ่งหวดตบเข้าที่หลังของแกเต็มเหวี่ยง...” (หน้า 76)	ประโยคที่ว่า “แกกำลังกินขนมปังทอดและแกงกะหรี่ด้วยสายตาจนเต็มตา” คือการเสนอภาพพจน์แบบอวตพาภย เพราะ “กินด้วยสายตา” แทนกินด้วยปากตามความหมายและกิริยาปกติ ส่วนข้อความที่ว่า “...และสุดเอากลิ่นของมันเข้าไว้จนเต็มปอดด้วยรูจมูกของ แก” ไม่จัดเป็นภาพพจน์เพราะเป็นการบรรยายกิริยาสูดกลิ่นด้วยจมูก ซึ่งเป็นความหมายตามตัวอักษร

ที่กล่าวมาตามลำดับนี้เป็นเพียงตัวอย่างการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทต่าง ๆ ในนวนิยายเรื่อง “คนขี้เสื่อ” ซึ่งในความเป็นจริงมีการเสนอภาพพจน์ประเภทต่าง ๆ เกือบตลอดเรื่องรวมทั้งการเปรียบเทียบในลักษณะอื่น ๆ ซึ่งจัดเป็นกลวิธีการใช้ภาษาบันเทิงคดีของผู้เขียนนวนิยายและเรื่องสั้นมักปฏิบัติกัน

บทสรุป

การเสนอภาพพจน์หรือการใช้ภาษาภาพพจน์ในนวนิยายและเรื่องสั้นเป็น **ขนบ** อย่างหนึ่งของการเขียนบันเทิงคดี เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดภาพและจินตนาการตามที่ผู้เขียนต้องการ เพราะการใช้บรรยายโวหารและพรรณนาโวหารตามปกติ ไม่อาจสร้างภาพที่แจ่มชัดหรือเข้าใจได้ง่าย เหมือนการเสนอภาพพจน์

ภาพพจน์จึงเป็นรูปแบบการแสดงออกทางภาษาด้วยการเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นที่เข้าใจแก่ผู้อ่านหรือผู้ฟัง ด้วยสิ่งที่รู้จักมักคุ้นเป็นรูปธรรม การเสนอภาพพจน์หรือการใช้ภาษาภาพพจน์จึงมิได้จำกัดแหวดวงอยู่เฉพาะในการเขียนประเภทบันเทิงคดีเท่านั้นหากแต่มีขอบเขตการใช้กว้างขวางมาก ตั้งแต่การใช้ภาพพจน์ในชีวิตประจำวัน ทั้งในบ้าน ในที่ทำงาน ในสถานที่ต่าง ๆ และในแหวดวงอื่น ๆ ที่มนุษย์มีส่วนสัมผัสสัมพันธ์ด้วย

ในด้านการเสนอภาพพจน์ในนวนิยายและเรื่องสั้น พบว่านักเขียนทุกชาติทุกภาษา มีการเสนอภาพพจน์หรือใช้ภาษาภาพพจน์ในงานเขียนของตนมาทุกยุคทุกสมัย ด้วยถือเป็น

ขอบ ของการเขียนบันเทิงคดีดังกล่าวแล้ว และเป็นข้อเท็จจริงว่านวนิยายหรือเรื่องสั้นแต่ละเรื่องมักมีการเสนอภาพพจน์หลาย ๆ ประเภท

นวนิยายเรื่อง **คนขี่เสือ** ของภวานี ภักุญญาจารย์ ก็เช่นเดียวกัน มีการเสนอภาพพจน์หลายประเภท คือ ภาพพจน์แบบอุปมา ภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ ภาพพจน์แบบนามนัย ภาพพจน์แบบสมพจน์ัย ภาพพจน์แบบบุคคลาธิษฐาน ภาพพจน์แบบอติพจน์ ภาพพจน์แบบอวัตพากย์ และภาพพจน์ที่ผสมผสานระหว่างภาพพจน์แบบอุปมากับอุปลักษณ์ แบบอุปมากับนามนัย และแบบอุปลักษณ์กับนามนัย

หนังสืออ้างอิง

กิติมา อมรทัต. “นักเขียนเพื่อนบ้าน : ภวานี ภักุญญาจารย์ กับนวนิยายเรื่อง ร้อยทิว”

โลกหนังสือ. 2 (ธันวาคม 2521) : 103.

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. **นวนิยายและเรื่องสั้น การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์**. สงขลา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา, 2541.

ภักุญญาจารย์,ภวานี. **คนขี่เสือ**. แปลจาก **He Who Rides A Tiger**. โดยจิตกร ภูมิศักดิ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2533.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ ไหวหรร และกลการประพันธ์**. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน,2539.

Merriam-Webster's Encyclopedia Literatare. Massachusetts: Merriam-Webster, Incorporated, Springfield,1995.